

ויבהלו כולם לקול הצעקה

פעם אחת הי' קור גדול ביותר וקראו לנכרי להסיק את התנור, והתחיל להניח העצים בהיות התנור גדול, כשהתחיל להניח העצים וראה שאין נכנסים בנקל כ"כ, סידר העצים בקירוב אל פי התנור והניח אש, וכרגע נתמלא הבית עשן, והתחיל לדחוק העצים הבווערים פנימה יותר. אך כשראה שאי-אפשר, הוכרח לכבותם ולהוציאם, לראות מפני מה אין העצים נכנסים להתנור עד הכותל, וירא כי נער בתנור, ויצעק צעקה גדולה, וישמע גם בחדר הוד כ"ק רבינו הגדול, וגם בהבית דירה השני ויבהלו כולם לקול הצעקה.

בהיות הבית מואר רק בנר קטן וגם עשן העצים שכיבה הנכרי הי' מחניק לא הי' אפשר ברגע הראשון להכיר מי הוא הנמצא בתנור, אך אח"כ ראו כי זהו הוד כ"ק אאזמור"ר הרה"ק [הצמח צדק], ואז נודע התחכמותו במקום מחבואו.

"שא, שא, משה רבינו הגיע להר סיני על-ידי האש"

כ"ק אמי זקנתי הרבנית הצדקנית מרת רבקה [-אשת כ"ק אדמו"ר מהר"ש] זצוקלה"ה ספרה לי, אשר בעצמה שמעה מאת כבוד זקנתה הרבנית מרת שיינא [-אשת כ"ק אדמו"ר האמצעין] נ"ע, אשר היתה כאותו מעמד אצל חמותה הרבנית סטערנא [-אשת כ"ק אדמו"ר הזקן] זי"ע:

כשהוציאו את הילד מהתנור, הוא הי' מבוהל. חמותי - הרבנית סטערנא - צעקה אל החותן - כ"ק רבינו הגדול - תראה מה יכל להיות, אסון. לורים הנך מרשה להיכנס, וכשהילד שלך ביקש לא הרשית לו.

השיב החותן:

"שא, שא, משה רבינו הגיע להר סיני על-ידי האש (ראיית לבת האש שבסנה) - וזכה שמתן-תורה יהי' על-ידי."

את התורה לוקחים רק באמצעות מסירות נפש. הוא יהי' בריא ויהי' לו אריכות ימים.

(אגרות קודש חפ"י עמי קל"ב-ט)

בתורה

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

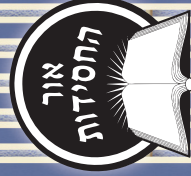
גליון תרכג
ערש"ק פרשת שמות ה'תשע"ח

"במספר ובשמותם" - מדוע שניהם?

"החמור" - דאברהם, משה ומשיח

בדין מרים יד על חבירו ופסולו לעדות

מסירת נפש על תורה - 'בלבת אש'

פתח דבר

בעזרי"ת.

לקראת שבת קודש פרשת שמות, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי, את קונטרס 'לקראת שבת' (גליון תרכג), והוא אוצר כלום כעניני הפרשה מתוך רכבות חידושים וכיאוורים שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

וזאת צמודי, שדרך כלל לא הובאו הכיאוורים כפי שנאמרו, ואף עובדו מחדש ונערכו צ"י חבר מערכת, ולפעמים בעת העיבוד הישמש ריבוי השק"ט כפרטי הענינים וההכנת עם המקורות כפי שהם מופיעים במקורם [וכפרט במדור "חידושי סוגיות", שמופיעים כאן רק עיקרי הדברים], ויש להיפך, אשר הכיאוורים נאמרו בקיצור וכאן הורחבו ונתבארו יותר ע"פ המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשוט שממנומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו פגיוות וכיו"ב, והם על אחריות המערכת כלל, ושגויות מי יבין. ועל כן פשוט שמי שבירר הערה או שמתקשה בהבנת הכיאוורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנמצאו על-אחר או בתוכן הענינים), וימצא טוב, ויזכר לעמוד בעצמו על אמיתות הדברים.

ויה"ר שנזכה לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה'", ונזכה לשמוע תורה חדשה, תורה חדשה מאתי תצא, במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא,
מכון אור החסידות

דרכי החסידות

שיחות ומכתבים בעניני עבודת ה'
מכ"ק אדמו"ר מוהרי"צ מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

מסירות-נפש על התורה

מסירות נפשו של אדמו"ר הצמח צדק בילדותו על שמיעת התורה, ואמרתו של סבו כ"ק רבינו הזקן אשר את התורה לוקחים על ידי "לבת האש" – מסירות נפש

פְּלֶפֶת אֵשׁ
(שמות ג. ב)

התחבא הצמח צדק בתנור והטה אזור

עובדא הוה בחורף תקנ"ט או תק"ס בהיות הוד כ"ק אדמו"ר הרה"צ צמח-צדק זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע בן תשע שנים, חשק מאד להיות בין השומעים דא"ח [מאמרי חסידות, מפיו של זקנו, רבנו הזקן] כלילי שבתות ולא הניחוהו. ויתחנן אל כ"ק אביו זקנו רבנו הגדול ולא הועיל, ויצטער מאד על זה, ויתחכם למצא איזה עצה לשמוע את התורה שאומרים כלילי שבת.

דירתו של כ"ק רבינו הגדול היתה משני בתים שבכל אחד מהם שני חדרים, ושני כחלים מחברים הבתים. בבית אחד דרו בני ביתו של הוד כ"ק רבינו הגדול ובבית השני דר כ"ק רבינו הגדול בעצמו, ומחדר הראשון היו שליבות אל העלי שע"ג חצי הבית הזה.

והנה בהחדר שלפני חדר מושב הוד כ"ק רבינו הגדול הי' תנור גדול (שגם היו אופים בו מזמן לזמן) אשר פי התנור הי' בחדר החיצון, וכותל התנור נכנס להחדר אשר בו ישב הוד כ"ק רבינו הגדול. והתחכם הוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק צ"צ והתחבא בהתנור והטה אזור, ושמע אמרות הוד כ"ק רבינו הגדול. וכה היו כמה שבתות.

פרטי החיים ומאורעות הקטנים והאפורים שלהם, אלא שכיוון "גם כן" ובהוראה ברורה הנקודות העקרייות והמטרות הצריכות להיות עקריות בחיי האדם - הרי על המאמץ להתחיל לחפש במרחן הכי גדול ובהקדם האפשרי מתי היתה הוראה כזו. שהרי פשוט שההוראה אינה צריכה לבוא בכל יום מחדש, ודי ומספיק אם באה פעם אחת באופן ברור וגלוי לעיני כל, במעמד ובפומבי הכי מפורסמים ורחבים, כי אז הרי אבות לבנים יספרו על דבר הוראה האמורה ויצאו לבניהם אחריהם שהם ימסרו לבניהם על דבר ההוראה האמורה, וכן מדור לדור ועד לדורנו זה.

מובן גם כן שהמכוון האמור לא ימסור הוראה האמורה (כפעם הראשונה - העקריית על כל פנים) לאיש אחד, שהרי אפשר להטיל ספק בדברי איש אפילו הכי נעלה, כיון שסוף סוף כשר ודם הוא. והוראה ברורה ענינה שלא להניח מקום לשום ספק. וזה מכריח לומר ש(כפעם הראשונה על כל פנים) היתה ההוראה, כאמור לעיל, לאנשים מסוגים שונים ובמספר רב גם בכמות, שזה עצמו שכולם קבלו בבת אחת אותה ההוראה לפרטי, ובהוראה נכללו גם הכללים איך להתנהג בענינים המתחדשים לאחר זה, הרי זה שולל אפשרויות של כל ספק וספק-ספקא.

צווי לדורות הבאים והדרך להתייחס לענינים המתחדשים

והנה כל אשר אין לו החלטות קדומות אי-שכליות בענין, אם יחפש בדברי הימים של כ" עמי העולם ימצא אך ורק מאורע יחיד המתאים לכל התנאים האמורים, זאת אומרת הוראה ברוב עם בבת אחת ובאותו נוסח, בצירוף הצווי למסור עד"ץ לדורות הבאים, ובצירוף הוראה איך להסיק מסקנות בנוגע לענינים המתחדשים - והוא אך ורק מעמד הר סיני.

בודאי תספיקינה שורותי המעטות בכמות בערך חשיבות הענין, ובפרט שהאריכו בדבר כמה ספרים ומאמרים, שתקותי שימצא אותם גם בהספרי של הסמינר למורים בו לומדי, אפילו אם תמצא לומר שחלק מהתלמידים אינם דתיים (לעת עתה) ;

ידי רצון מהי המשגיח על כל אחד ואחת בהשגחה פרטית שיחזור למקורו וישרשו, הם מקור וישרש כל אחד ואחד מעמנו בני ישראל, בני אברהם יצחק ויעקב ובנות שרה רבקה רחל ולאה, וילך כטח בדרך התורה, תורת חיים, הנצחית, בהנהגה יום-יומית מתוך שמחה וטוב לבב.

(אגרות קודש תכ"ה עמ' י"ח)

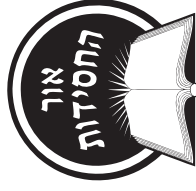

קובץ זה יוצא לאור לזכות
הני לומדי ותמכי אוריינותא, רודפי צדקה וחסד,
ראשונים לכל דבר שבקדושה

ה"ה האחים החשובים
הרב החסיד ר' ישראל אפרים מנשה
והרב החסיד ר' יוסף משה
ובל בני משפחתם שידיו

ולזכות אביהם ה"ה הרב החסיד
ר' מאיר שיי
זאנאנץ
ס. פאולו בריזל

יחי רצון שיתברכו בכל מילי דמיטב מנפש ועד בשר,
ובהצלחה רבה ומופלגה בכל אשר יפנו, תמיד כל הימים

מכון אור החסידות **Or Hachasidus**
מניף ארץ הקודש Head Office
ת.ד. 2033 1469 President St. #BSMT
נפר חב"ד 6084000 Brooklyn, NY 11213
03-738-3734 United States
Likras@likras.org (718) 534-8673

צוות העריכה וההנהגה: הרב לוי יצחק ברקן, הרב משה גורארי,
הרב מנחם מענדל דרוקמן, הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטונוב, הרב מנחם
טייטלבוים, הרב אברהם מן, הרב יצחק נוב, הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שוויקה

תורת החיים

מכתבי עצות והדרכות בעבודת השי"ת
בחיי היום יום

אמת ואמונה

האמונה הטבעית בהשי"ת הקיימת אצל כל אחד, והמסקנא הברורה אשר ישנה
דרך בה ציווה השי"ת על האדם לנהוג

וַיֵּאמֶר הָעָם
(שמות ד, לא)

המכונן את האדם גם מזרה כיצד לנהוג

ואסיים במה שכותב בתחילת מכתבו שאינו דתי אבל מאמין שישנו משהו מלמעלה
המכונן את נפלאות הטבע וחיי האדם וכולי.
למותר להדגיש הסתירה מני' וכי' בהאמור, כי המאמין באמונה שלמה שישנו
'משהו', ואשר המשהו הוא מלמעלה, ואשר המשהו מכונן את חיי האדם - הרי איך זה
אפשר שלא יהי' דתי, כיון שהמדובר באיש חושב מחשבות ומשתדל להיות עקבי בחייו,
זאת אומרת להתנהג על פי המסקנות מהשקפתו על החיים בכלל ועל חייו שלו בפרט.
שוררי איין כל משמעות לומר בכת אחת שישנו משהו המכונן את חיי האדם וביחד עם זה
המשהו - כמו שקורא לו - אינו מעונין כלל וכלל איך שיתנהג האדם.
כן איין כל הגיון לומר שהמכונן את חיי האדם לא הורה מעולם לאדם איך להתנהג
בחייו, כי אם עזב אותו לנפשו לגשש ולחפש דרכו בחיים מבלי הוראה ברורה, ובלי
הוראה כלל. האם לזה כיוון החיים יקרא, אתמהה!

לחפש במרץ הכי גדול את הוראת מכוננו

כיון שאמונה האמורה מסקנתה המיידיית היא שבודאי המשהו המכונן כיוון לא רק

תוכן הענינים

מקרא אני דורש.....ה

"במספר ובשמותם" - מודיע שנידעם?
מודיע הדיע הקב"ה חיבתו של ישראל בשתי דרכים - במספר ובשמותם? / מודיע מבאי
כאן רש"י שישראל "נמשלו לכוכבים" - מה זה נוגע לענייננו? / ביאור חיבתם של ישראל
שמתבטאת ב"מספר" והחיבה שמתבטאת "בשמותם"

(עיף לקושי שיהות חז"ל נבנו 1 ואילך)

פנינים... עיונים וביאורים קצרים.....ה

בין עקריות יצחק עקניות מערת המכפלה / שלא יקרא בכתבו - גם בזמנו של דוד

יינה של תורה.....ט

"ההמור" - דאברהם, משה ומשיח
"הדרך בה ישכון אור ה'" - "עוזב תעזוב עמרי" / "לחבוש" את חומר העולם או "לדכוב"
עליו / לעתיד לבוא הכשר עצמו יראה "כי פי ה' דיבר"
(עיף לקושי שיהות חז"ל נבנו 15 ואילך)

פנינים... דרוש ואגדה.....יג

מודיע לא ה"י משה בגדר "חבושי" / גלות מצרים ולדת משה

חידושי סגיוות.....יד

פזיגות הפוסקים בדיון מרים יד על חבירו ופסולו פערות
יסיק דג' שיטות מצינו ביה, אם יש כאן איסור ממש לדינא ואם הוא מדאורייתא או מדרבנן
/ יחקור בהגדרת האיסור אם הוא מצד צער חבירו הנגרם עי"ז או מצד מעשה רע כשלעצמו,
ובזה יבאר כל הסברות שמצינו כאן
(עיף לקושי שיהות חז"ל נבנו 1 ואילך)

תורת חיים.....יז

אמת ואמונה / וַיֵּאמֶר הָעָם (שמות ד, לא)

דרכי החסידות.....יט

מסורות-נפש על התורה / קַלַּת אֵשׁ (שמות ג, ב)

מקרא אני דורש

ביאורים ופירושים בפשוטו של מקרא

במספר ובשמותם" – מדוע שניהם?

מדוע הודיע הקב"ה חיבתו של ישראל בשני דרכים – במספר ובשמותם? / מדוע מביא כאן רש"י שישראל "נמשלו לזוכבים" – מה זה נוגע לענייננו? / ביאור חיבתם של ישראל שמתבטאת ב"מספר" והחיבה שמתבטאת "בשמותם"

ברש"י ריש פרשתנו:

"ואלה שמות בני ישראל – אף על פי שמנאן בחייהן בשמותן, חור ומנאן במיתתן; וְהוֹדִיעַ חֵבֶבְתָּן, שְׁמֵינֵשׁוֹ לְזִכְבֵּיכֶם, שְׁמוֹצִיאָן מִמֵּנִיכֶם בְּמִסְפֵּר וּבְשִׁמּוֹתָם, שְׁנֵאמַר: הַמוֹצִיא בְּמִסְפֵּר צָבָאָם לְזִכְרָם בְּשֵׁם יִקְרָא."

ובמק"א נתבארה בארוכה כוונת רש"י בזה (ראה במדור זה בש"פ שמות תשס"ט. עיי"ש), שכוונתו לבאר זה שהכתוב בתחילת הסדרה מזכיר את "שמות בני ישראל" השבטים – "ראובן שמעון גר"; וכן מזכיר מניין בני משפחתם – "ויהי כל נפש יוצאי ירך יעקב שבעים נפש".

ועל זה מסביר רש"י, דאף ש"בחייהן" של השבטים בני יעקב – כפי' ויגש – כבר הוזכרו שמותיהם ומנין בני משפחתם, חוזר הכתוב כאן על שמותיהם ומנין בני משפחתם; והטעם בזה – "וְהוֹדִיעַ חֵבֶבְתָּן".

ב. והנה, בזה שרש"י ממשך "שנמשלו לזוכבים, שמוציאן ומכניסן במספר ובשמותם" – כוונתו לכאורה להזכיר מוכרכים, שדברים החביכים הם היוצאתם והכנסתם היא גם במספר וגם בשם, כמו שכתוב "המוציא צבאם לזכרם בשם יקרא".

וכמו שביאר המהר"ל בגור ארי, ח"ל:

"אף על גב דלא כתוב בקרא רק ההוצאה, שנאמר 'המוציא צבאם' – דייק

תוקף האיסור מהתחלת הפעולה.

ונראה להמציא מקור לג' שיטות הנ"ל
בשינויי לשונות חז"ל במימרא זו, דבש"ס הל' "המגבי" ידו על חבירו אע"פ שלא הכהו נקרא רשע", דנאמר "המגבי" בסתם, אבל בשמות רבה עה"פ איתא "מכאן שמשעה שאדם מרים ידו לחכות חבירו אע"פ שלא הכהו נקרא רשע", וכן בתנחומא קרח ח ועוד "הפושט ידו לחבירו לחכותו אע"פ שלא הכהו נקרא רשע". וי"ל דלהש"ס האיסור הוא במעשה ההגבה כשלעצמו, כהרמב"ם, ולכן בדוקא לא נאמר "להכותו" [ותומתן הכפילות דקאמר שוב "אע"פ שלא הכהו", להודיש שאין האיסור שייך להכאה בפועל אלא מעשה אסור בפ"ע]. ולהמדרשים ענין ההגבה הוא התחלת הכאה גופא, וזו ההדגשה שמרים היד "להכות" [ודו"ק שכן הוסיף גם הטור, דלדברינו ס"ל בשיטה זו]. והנה גם בין המדרשים יש חילוק, דבשמו"ר ההדגשה היא דנקרא רשע כבר "משעה שאדם מרים ידו כו'", והיינו שהמדובר באותו שם רשע של הכאה ממש וקמ"ל דנקרא בו כבר "משעה כו'", להיותו תחילת הכאה, והיינו שיטת הב"י הנ"ל שהמגבי ידו על חבירו – שהוא התחלת הכאה בלבד – הוא ממש ככלל הלאו דחובל ומכה חבירו, משא"כ בתנחומא שסתם "הפושט ידו לחבירו להכותו אע"פ שלא הכהו נקרא רשע", ולא בקשר לאיסור הכאה רגיל, הרי שאין הכוונה להשוותו לרשעות דמכה בפועל אלא ע"ד האגדה (ועיי"ש) היטב שמביאו במנין עוד כמה ש"נקראו רשעים", ובכל שאר הנמנים שם לא מצינו כלל שנפסלו לדינא לעדות ולשבועה), וזהו דעת הטור כנ"ל.

כגון זו נק' רשע, ולפ"ז התואר רשע קאי ברשעות כלפי חבירו, כי גם הגבהה היא התחלת הכאת יצער חבירו, אבל אפ"ל דאי"ז שייך לצער חבירו אלא מצד המגבי דעצם הגבהה יד כנגד חבר היא כשלעצמה פעולה רעה ומגונה עד שנק' רשע, ולפ"ז התואר רשע מורה על רשעות ומדה מגונה בו כשלעצמו.

והנה כלל הוא דבאיסורי תורה אין
דינן על מחשבה (ראה קידושין לט.), ועפ"ז אם נימא דעצם ההגבהה הוי המעשה הרע שפיר יש לפסלו על מעשה זה לעדות ולשבועה, אבל אם הוא רק להיותו התחלה והכנה למעשה ההכאה, היינו ששם המעשה הרע כאן הוא הכאה בלבד, הרי סו"ס בהגבהה עדיין המעשה הרע אינו וא"א לדנו, וזהו סברת הטור דאין כאן דין פסול אלא רק דברי אגדה כו'.

ועדיין צ"ע סברת הב"י דהוי לאו מדאורייתא, דהיינו לאו דחובל בחבירו, הא סו"ס לא נחבל חבירו ולא מידי. וי"ל (בדוחק עכ"פ) דבאמת ס"ל כהטור דהגבהה התחלת הכאה היא, אבל ס"ל דחידשה כאן תורה בלאו דהכאת חבירו דאע"פ שבאזהרת הלאו נאמרה הכאה בפועל ("לא יוסיף גר להכותו"), בא הכתוב כאן "ויאמר לרשע גר" וגילה ופירש דלאו זה כולל גם תחילת פעולת ההכאה. ומה שדוקא באיסור זה אשכחן שנפסל בתחילת הפעולה כשחבירו עדיין לא נפגע, ולא אמרינן כן בגניבה וגזילה וכיו"ב – י"ל כי הכאת חבירו היא כולה מעשה של רשעות, מבלי כל ריוח לעצמו, ולכן החמירה תורה באיסור זה שחל עליו

"איסור" סתם ברמב"ם. וכן מפורש בחינוך מצוה תקצה "והכמים ז"ל מנעו אותנו אפילו מלדמו להכות ואמרו כל המגבי ידו על חבירו להכותו נקרא רשע שנאמר כו". אלא שצ"ע ק"י אי נימא דמשום זה יחול עליו דין רשע לפוסלו לעדות, שהרי באיסורי דרבנן רק המחויב מלקות מדרבנן נק' רשע, ראה רמב"ם הל' עדות פ"י ה"ג. וי"ל דשאני בנדר"ד, שיש עליו דין רשע (לא רק מפני שעבר על איסור דרבנן, אלא) משום שהכתוב קראו רשע, ועיי' בלבוש ח"מ סי' לד' ויקראו משה רשע צ"פכך פסלוהו רבנן ג"כ לעדות.

אמנם כבי" על הטור שם כ' בבבאור

דעת המרדכי דפסול לעדות, וי"ל: "ואם המגבי יד על חבירו אינו לוקה צ"ל דהעובר על ל"ת שאין בו מלקות פסול מדרבנן, ואע"פ שמדברי הרמב"ם ורבינו נראה שאינו פסול מדרבנן אלא העובר על דברי רבנו, משמע דכ"ש הוא לעובר על ד"ת שאין בהם מלקות". הרי שהביי פירש דעת המרדכי שהוא ל"ת דאורייתא (עד שמספקא ל"י אם אכן פטור ממלקות, כמשמעות הל' "ואם כו' אינו לוקה כו").

ונמצא לנו ג' שיטות: (א) שלא נאמר

בתור הלכה כ"א ע"ד האגדה, (ב) שזה איסור גמור דרבנן, (ג) שעובר בל"ת דאורייתא (ועד שקס"ד לומר שחייב מלקות).

והנראה ביסוד הפלגתה, דייש לחקור

מהו גדר החומר שבהגבהת יד זו, דאפ"ל שהוא בגדר התחלת פעולת ההכאה דחבירו (ועיי' כתובות לא ע"א בגדר הגבהה לצורך פעולה ואכ"מ), וקמ"ל דאף בהתחלה

כה"ג).

ולכשתמצי לומר כן, דאפילגו כאן

הרמב"ם והטור כנ"ל, יתבאר עוד חילוק בלשונותיהם, דברמב"ם בא הדבר בסגנון של המשך - "אסור לאדם לחבול כו' ולא החובל בלכד אלא כל המכה כו' אפ"י דהגבני כו' אסור" - כי אף זה הוא דין ואיסור כמו ההלכה הקודמת; משא"כ בטור בא כמאמר בפ"ע - "אסור לאדם שיכה כו' והמרים ידו על חבירו כו'".

והנה דעת המחבר בשו"ע לכאן כהטור,

דהא העתיק שם כל הטור, וכן בשו"ע הל' עדות סל"ד סי"ד השמיט דעת האומרים דפסול לעדות ולשבעה, אף שבביי שם הביאו מהמרדכי (ורק הרמ"א טרח להוסיפו). והדבר תלוי בשק"ט הידועה אם דינים שהביא בביי והשמיט בשולחנו היינו דלא ס"ל כן להלכה או דלאו דוקא ויש גם טעמים אחרים לזה, עיי' יד מלאכי כללי השו"ע אות ד, שד"ח כללי הפוסקים סימן יג אות ה ולהעיר שבנדר"ד משמע בשו"ת הביי דיני קידושין ס"ב שס"ל כהמרדכי להלכה. ויעויין בים של שלמה כ"ק פ"ח סס"ג (מתשובת ר' חיים, הובא בשו"ת מהרי"י וייל סכ"ח) "כ"ר רבותינו שוין בזה שהמגבי ידו על חבירו נק' רשע ופסול לעדות ולשבעה... ואע"פ שלא הכנה" וצ"ע.

והנה מפשטות ל' הרמב"ם "אפילו

להגבי ידו על חבירו אסור", ולא כמ"ש בהלכה שלפנ"ז במכה בפועל "הי"ז עובר בלא תעשה", משמע שאינו איסור דאורייתא אלא דרבנן (ורק אסמכיה אקרא דפרשתנו, עיי' ל' הביי בתשובה שם), עיי' כס"מ ריש הל' גזילה ואבידה דכ"ה פ"י ל'

מורכתיב לכולם בשם יקרא', ולא שייך קריאה אלא לבא אל הקורא, והיינו הכנסה, שבא אליו בקריאה שהוא קורא.

ואף על גב דלא כתיב 'מספר' רק אצל היציאה, והשמות אצל הכנסה - דייק דהוי למיתכת 'זמוציא במספר צבאם יקרא לכולם בשם', להקדים הפועל, כמו שאמר 'המוציא במספר צבאם', אלא דריש הכי:

'המוציא במספר צבאם - לכולם בשם', וגם 'מספר צבאם - לכולם בשם יקרא', והשתא הוי 'מספר' ו'שם' אצל הכנסה ואצל הוצאה".

[ובבאר מים חיים - לאחי המהר"ל - כתב: "זהו ההכנסה שקוראם להכניסם אליו, אבל להוציא מעליו את מי שעמד אצלו אינו צריך קריאה של קול גדול. וכתב 'מספר' גבי ההוצאה וה'שם' גבי הכניסה, ונלמד שניהם זה מזה ששניהם במספר ובשמות"].

ג. אמנם עדיין אין זה מספיק לבאר את לשון רש"י - "שנמש"ו לכוכבים":

כיון שרש"י מביא את ענין הכוכבים כדי להביא רא' שדבריים חביכים מוציאים ומכניסים אותם גם במספר וגם בשם, ה"י צריך לומר "וצמו כוכבים וכו'";

אך מה נוגע בצאן זה שישראל "נמש"ו לכוכבים"? הרי גם לולי זאת, גם אם ישראל לא היו נמשלים לכוכבים אלא לדבר חביב אחר - גם אז ה"י מתאים להביא רא' מכוכבים (שהודעת החיבה מתבטאת על ידי מספר ושם)?

ובהכרח לומר, שבזה שרש"י אומר "שנמשלו לכוכבים" הוא מתכוון (לא רק להביא רא', אלא גם) בתור פנים: כיון שבני ישראל "נמשלו לכוכבים", הרי שיש בהם את אותן תכונות שקיימות בכוכבים, ולכן הודעת החיבה אליהם היא על ידי מספר ושם, כמו כוכבים "שמוציאן ומכניסן במספר ובשמותם".

ד. והביאור בזה:

חיבה מתבטאת גם על ידי מגין ומספר, וגם על ידי קריאה בשם. והדבר מוכן בפשטות אפילו לתלמיד צעיר הלומד חומש עם רש"י ("כן חמש למקרא"):

ילד יודע, כי דברים האהובים ויקרים אצלו, הרי הוא מונה אותם כדי לדעת את מניינם המדוייק, כיון שכל אחד מהם יש לו חשיבות וחביבות מיוחדת.

כמו כן יודע הילד שקריאה בשם מבטאת חיבה, כמו שהוא רואה כיצד אביו ואמו מזכירים את שמו לעתים קרובות מתוך חיבה ואהבה.

אמנם, מאחר שגם מגין לחוד מבטא חיבה וגם קריאה בשם לחוד מבטאת חיבה - למה בענינו הוצרך "להודיע חיבתן" על ידי שתי הדרכים יחד (ולא די באחת מהן לחוד)?

ובפשטות יש לומר, שכאשר מוסיפים בפעולות של חיבה - הרי זה מבטא חיבה

יתירה.

[וכמו שמצינו בענין כפילת השם: הנה פשוט שעצם הקריאה בשם - אפילו פעם אחת מבטאת חיבה. וכמו שמצינו באברהם (וירא כב, א), שנאמר בו "וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַבְרָהָם": דלכאורה, מאי קמ"ל שקראו הקב"ה לאברהם? - אלא שהזכרת שם האדם מבטאת חיבתו.

אעפ"כ, כאשר רצה הקב"ה לגלות חיבה יתירה, קראו פעמיים: "אַבְרָהָם אַבְרָהָם" (וירא כב, יא. וכן בעקב: "וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב יַעֲקֹב" - ויגש מו, ב). וכפי שמפרש רש"י "לשון חיבה הוא שכופל את שמו" - דהיינו, שאף שגם בהזכרת השם פעם אחת יש חיבה, הרי בכפילות השם יש חיבה יתירה].

אך כדי להוסיף ביאור בהטעם שהוצרך לשתי הדרכים - גם מגין וגם קריאה בשם - מוסיף רש"י "שנמשלו לכוכבים", שבוזה מוסבר שכל אחת משתי הדרכים מבטאת חיבה מיוחדת (שאינן בחברתה), כדלקמן.

ה. מספר ושם מבטאים שני ענינים נפרדים, ואף הפכיים זה מזה:

מספר מדיגיש את הנקודה המשותפת של כל הדברים הנמנים, שמצד נקודה זו הם כולם שווים; ואילו קריאה בשם מדיגשה את הנקודה שבה כל אחד מהנקודים מופרד מחבירו, שלכן לכל אחד ישנם אחר.

- כי בכוכבים יש את שני הענינים:

א. ישנה הנקודה המשותפת שבהם, שכל אחד מהם הוא כוכב. ומצד הגדולה והחשיבות של כל כוכב בתור "כוכב", הרי הוא נמנה במספר ביחד עם כל הכוכבים.

ב. לכל כוכב ישנו הענין שבו הוא מופרד ונפרד משאר הכוכבים, וכמובא בספרים (ראה רד"ק לישעי' מ, כו. אור התורה שמות ע' לג. ובכ"מ), שעל ידי כל כוכב נשפעת לעולם השפעה מיוחדת, בהתאם לעניני הפרטי של כוכב זה. ומצד חשיבות זו שבכל כוכב בפני עצמו, נקרא כל כוכב בשם אחר.

שני הענינים:

כל בני ישראל שווים הם בהיותם כולם בני יעקב ש"הקב"ה קראו א-ל" (דברי רש"י כפי וישלח לג, כ) - דהיינו, נקודת היהדות שבה שווים כל ישראל; וכיחד עם זה, יש בכל אחד מבני ישראל מעלה מיוחדת פרטית.

ולכן הודעת החיבה לישראל באה בשתי הדרכים: על ידי "מנאן" מתגלה החיבה לכל יהודי מצד נקודת היהדות שבו, ועל ידי "בשמותם" מתגלה החיבה לכל יהודי מצד מעלתו הפרטית והמיוחדת לו.

היהודשי סוגיות

עיון ופלפול בסוגיות הפרשה

על חבירו ופסולו לעדות

יסיק דג' שיטות מצינו בזה, אם יש כאן איסור ממש לדינא ואם הוא מדאורייתא או מדרבנן / יחקור בהגדרת האיסור אם הוא מצד צער חבירו הנגרם עי"ז או מצד מעשה רע כשלעצמו, ובזה יבאר כל הסברות שמצינו כאן

גרסינן בסנהדרין נח: "המגבי ידו על . . . תיקצץ ידו . . . אין לו תקנה אלא חבירו אע"פ שלא הכהו נקרא רשע שנאמר (פרשתנו ב, יג) וַיֹּאמֶר לְרֹשֶׁע לְמָה תָּכָה רַעַךְ לְמָה תֵּכֵת לֹא נֹאמַר אֵלָּא לְמָה תָּכָה אֵע"פ שֶׁלֹּא הִכְחוּ נִקְרָא רֹשֶׁע". והנה ז"ל הרמב"ם ברפ"ה מהל' חובל ומזיק: "אסור לאדם לחבול בין בעצמו בין בחבירו . . . כל המכה אדם כשר מיערל . . . הרי זה עובר בלא תעשה . . . אפילו להגבי ידו על חבירו אסור וכל המגבי ידו על חבירו אע"פ שלא הכהו הרי זה רשע". ושינה מן הש"ס, שהוסיף בזה ל' איסור, "אפילו להגבי ידו על חבירו אסור". וגם שינה מן הלשון "נקרא רשע" ונקט "הרי זה רשע". ונראה לכאור כוונתו, דמימרת הש"ס ה'י אפשר לפרש שלא נאמרה דהכח למעשה, אלא כדברי אגדה בגודל עון הכאת חבירו (והכי משמע לכאורה מהמירות שהובאו בסוגיין שם בהמשך לזה - "נקרא חוטא

ומצתה י"ל דזהו כוונת הטור בחו"מ

ר"ס תכ ששינה מל' הרמב"ם ונקט "אסור לאדם שיכה לחבירו ואם הכהו עובר בלאו . . . והמרים ידו על חבירו להכותו אע"פ שלא הכהו נקרא רשע", היינו דהשמיט הא דאיכא איסור בזה, וכן חזר לל' הש"ס "נקרא רשע"; ד"ל דלדידי אין כאן פסק דין הלכה למעשה, אלא דברי אגדה להודיע גודל העון (כדאשכחן בטור בכ"מ

גלות מצרים ולידת משה

ויקה את בת צוי

את בת לוי אשר בת מאה ושלושים שנה והיא וקרי לה בת... א"י יהודה שנולדו בה סימני נעירות

(כ.א. סופה יב, א)

מצינו שלקראת לידת יוכבד את משה "נולדו בה סימני נעירות", ויש לבאר זה על דרך הפנימיות:

עיקר ענינה של גלות מצרים, מלשון "מיצרים" וגבולים (ראה ת"א ע"א. ג. ואילן), הוא שבמצרים לא היו גילוי אלקות שלמעלה מהטבע, ולכן חלו את כל השפע הגשמי בדרך הטבע ר"ל.

וכמו שמצינו שבמצרים לא היו מי גשמים אלא מי נילוס היו עולים ומשקים את השרות. וזה גורם להעלמת כח הבורא, כי כאשר המים תלויים במטר השמים, הרי "הכל תולין עיניהם כלפי מעלה" (כ"ד פ"ג. ט) ומכירים בכך שהקב"ה הוא המשפיע את השפע הגשמי לכל, משא"כ כאשר המים באים מן הנילוס, יש מקום לטעות שזה מדרכי הטבע ר"ל.

ועל כן כאשר הגיע זמן לידתו של מושיען של ישראל, שבא לגאול את ישראל מגלות זו, הרי צריך להיות נס שלמעלה מן הטבע, כדי לבטל את "גלות מצרים", שהם לבושי הטבע המעלימים ומסתירים על כח הקב"ה.

וזהו מה ש"נולדו בה" יוכבד "סימני נעירות" לפני לידת משה, שהוא נס גלוי שלמעלה מן הטבע, לקראת לידת משה שיבטל גלות והעלם הטבע על הקב"ה שלמעלה מן הטבע.

(נ"פ לקוטי שידות ח"י עמ' 33 ואילן)

לוי ילדים ואח"כ נלקחים הם ממנו, וא"כ הכטות הקב"ה "כי ביצחק" החמירה את צער אברהם, ומ"מ לא הדרה, וזהו תשובה ל"למה הרעותה", שהכטות הקב"ה להציל את ישראל החמירה את מצבם, שגם במצב כזה אין להרהר אחר מדרתיו של הקב"ה.

(נ"פ לקוטי שידות ח"י עמ' 47 ואילן)

שלא יקרא ככתבו - גם בזמנו של דוד

ה' אלפין אבותיכם ג' שלחני אליכם, זה שמי לעולם וזה וברי לדוד דוד

זה שמי לעולם - חסר וי"ו, לומר העלמותו שלא יקרא בכתבו. וזה וברי - לומר הא"י נקרא, וכן דוד הוא אומר ה' שמי לעולם ה' וברך לדוד דוד (ג. סו. רש"י)

יש לעיין מדוע הביא רש"י את הדאי, מ"ה שמי לעולם" בלשון "וכן דוד הוא אומר" שלא כדרכו ברוב פירושי שאינו מציין מקור הכתוב כי אם "שנאמר" או "וכן הוא אומר".

ויש לומר הביאור כזה:

כתוב זה בא בהמשך לדברי הקב"ה "ארי אשר אה"י שפירשם רש"י "ארי" עמם בצרה זאת אשר אה"י עמהם בשעבוד שאר מלכיות". ולכאורה יוקשה, באם אכן נמצא הקב"ה "בצרה זאת", אין נותן הקב"ה שהצרה תמשך, וע"ז מכא"ר ג"ר שמי לעולם" שפירשו "העלימותו שלא יקרא בכתבו", והיינו שהטעם לזה שאפשר שתמשך הצרה הוא לפי שאופן הימצאו של הקב"ה "בצרה זאת" מוסתר ו"נעלם".

ועפ"ז ה' מקום לומר שדין "לא יקרא בכתבו" הוא רק במצב של צרה ושעבוד, שאז נמצא הקב"ה באופן של "העלימותו", שלכן אין קוראים את השם בכתבו, אך בזמן רווחה ה' מותר לקרוא את השם בכתבו, ולכן ממשיך רש"י "וכן דוד הוא אומר", שגם בזמן דוד שלא היו צרות ושעבוד, גם אז ה' חילוק בין "שמי" ל"וכרי", שאופן קריאת השם אינו ככתיבתו, וק"ל.

(נ"פ לקוטי שידות ח"י עמ' 20 ואילן)

בין עקידת יצחק לקניית מערת המכפלה

ויאמר ה' עתה נראה אשר אנעשה לפניהך

הרהר אחר מדרתי, לא באברהם שאמרת לו כי ביצחק יקרא לך דע, ואח"כ אמרת לו העלול לעולה, ולא הדרה

אחר מדרתי (ג. א. רש"י)

לקמן בתחילת פ' וראו (ו. ט) מביא רש"י "רבותינו דרשוהו לענין של מעלה, שאמר משה למה הרעותה, אמר לו הקב"ה... יש לי להתאונן על מיתת האבות... וכשיבקש אברהם לקבור את שרה לא מצא קרקע עד שגנה בדמים מרובים, וכן ביצחק ערערו עליו על הכארות אשר חפר, וכן ביעקב ויקן את חלקת השרה לנשות אהלו, ולא הרהרו אחר מדרתי, ואתה אמרת למה הרעותה".

וצריך ביאור, מדוע לא מביא רש"י בפרשתנו הדרגאות מיצחק ויעקב, אלא הביא רק מאברהם. וכאברהם גופא קשה, מדוע כפי' וראו מביא דוגמא מקבירת שרה, ובפרשתנו מעקידת יצחק.

ויש לומר הביאור כזה:

בפרשתנו בא רש"י לפרש תשובת הקב"ה על טענת משה "למה הרעותה", שהכטות הקב"ה להציל את ישראל, לא רק שלא העלילה אלא גם החמירה את מצב ישראל. משא"כ כפי' וראו מפרשים רבותינו דברי הקב"ה לא רק על "למה הרעותה" אלא גם על השאלה "ואמרו לי מה שמו", שנשאלה בזמן אחר.

ומעתה יתורצו השאלות, שהרי רק עקידת יצחק היא דוגמא למצב בו הכטות הקב"ה החמירה את המצב (לכאורה), כי בדוגמאות האחרות, גם כלי הכטות הקב"ה לתת להם את האזן ה' קשה לאברהם לקנות את המערה, היו מערערים על חפית הכארות, וכן לגבי שדי יעקב, ולכן דוגמאות אלו הן תשובה בפני עצמן ענין הרהרו אחר מדרתיו של הקב"ה או לא על טענת "למה הרעותה" בפרט.

משא"כ בעקידת יצחק, הרי הכטות הקב"ה "כי ביצחק יקרא" החמירה את המצב לכאורה, שהרי אינו דומה צער אדם שאין לו ילדים ר"ל מאדם שנולדו

כל בשר יחדיו כי פי ה' דיבר" (ישעי' מ, ה), שהבשר והגוף עצמו יראו וישגו את גילוי אור ה'. ועל אותו הזמן נאמר "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים" (ישעי' יא, יט), שלא תהי' שום פינה שבעולם שלא תהי' חדרה בתכלית בידיעת הבורא ית"ש, וכל הנבראים מגדלים ועד קטנם ישיגו את אמיתת המצאו ית'. ונמצא שבזמן הגאולה יתהפך ה"חמור" והעולם עצמו לקדושה.

ועל כן נאמר במשיח שהוא עתיד "להגלות עליו" - על "החמור". כי הגילוי שיזרח לעתיד לבוא ישנה ויהפך את "החמור" עצמו, שתהי' החומיות עצמה קדושה ויודעת אחדותו ית'.

ומזה הטעם יהי' יתגלה משיח באופן ש"רוכב על החמור" (זכרי' ט, ט) - רוכב בעצמו, כי בבוא גואל צדק תהי' החומיות עצמה עניין של קדושה. וממילא משיח צדקנו עצמו ירכוב על גשמיות העולם שתתעלה ותתקדש, במהרה בימינו ובעגלא דידן.

יניח של תורה

ביאורים בעניני הפרשה על דרך החסידות

"החמור" - דאברהם, משה ומשיח

"הדרך בה ישכון אור ה'" - "עזוב תעזוב עמו" / "לחבוש" את חומר העולם או "לרכוב" עליו / לעתיד לבוא הבשר עצמו יראה "כי פי ה' דיבר"

אודות שיבת משה מארץ מדין מצרימה, ועמו אשתו ושני בניו, מסופר בפורשתנו (ו, כ): "ויקח משה את אשתו ואת בניו וירכיבם על החמור".

כאשר תרגמו ע"ב זקנים את התורה לתלמי המלך, ונתן הקב"ה בדעת כולם לשנות כמה מקומות מן התרגום המדויק, שינו גם את תרגומי של פסוק זה, ותחת לתרגם את התיבות "וירכיבם על החמור", כתבו תרגום של "וירכיבם על נושא בני אדם" (מגילה ט, א).

ובטעם שינוי זה ביארו במפרשים, שמטרתו שלא לבזות את משה רבנו בעיני תלמי המלך, וכפי שכתב רש"י ש"נשא בני אדם" - "משמע גמל, שלא יאמר, משה רבכם לא הי' לו סוס או גמל?". ומעין זה כתב בראב"ע "שהוא דרך גרעון שתרכב אשת הנביא על חמור אחד היא ושני בניו".

אבל יש לתמוה בעצם הדבר: מה ראה משה להרכיב את אשתו ושני בניו על החמור, וכי לא הי' לו די חמורים או סוס וגמל שיכול להשתמש בהם כדרך בני אדם?

ובמפרשים כתבו (מלאכת הקודש על רש"י כאן, ועוד. וראה חדא"ג מהרש"א למגילה שם), שתמיהה זו מתיישבת מדברי המדרש (הובא בפרש"י עה"פ), שחמור זה לא חמור סתם הי', אלא "החמור - חמור המיוחד, הוא החמור שחבש אברהם לעקידת יצחק, והוא שעתידי מלך המשיח להגלות עליו שנאמר עני ורוכב על החמור". וממילא מוכן אשר אין מוכר כחמור טבעי ורגיל, כי אם חמור פלאי שבכוחו לשאת את אשת משה ושני בניו וחפציהם, בכוח היוצא מגדרי הטבע.

ואמנם, בדרך זו עדיין אין הגוף נהפך להיות בעצמו עניין של קדושה, אלא הקדושה נובעת מעבודת הנשמה, והגוף להיותו מוזכר מריבוי אור קדושה אינו מתנגד לעבודת השי"ת, והרי הוא כ"כלי" לספוג ולקבל אור הנשמה.

ג. והדרך המורוממת ביותר היא שאין האדם משבר גופו, וגם אינו מסתפק בזיכור החומריות לקבל אור הנשמה, אלא מצליח בעבודתו להפוך את גופו וחומריותו לחפצא של קדושה, שהחומר קדוש מצד עצמו ולא רק מחמת אור הנשמה שזורח עליו.

"לחבוש" את חומר העולם או "לרכוב" עליו

ושלושה אופנים אלו, הם הם הדרכים אשר בהן דורכים שלושת לוקחי ה"חומר" – אברהם אבינו משה רבינו ומשיח צדקנו:

אברהם אבינו חי בתקופה שבה לא ניתנה עדיין תורה כעולם, ולא הי' באפשרות אדם לקחת עניין גשמי ולקדשו, וממילא "עדיין לא נחבר ונזכך חומריות העולם" (תורה אור יתרו ער, א). ועל כן הייתה עבודת אברהם רק כשכירת הגשמיות והחומריות, שלא יפריעו ויעכבו על גילוי אור הקדושה בעולם.

ועל כן לא נאמר באברהם שהי' רוכב על החומר, ש"רכיבה" מורה על המשכת הקדושה בתוך החומריות, אלא רק "ו**יחבוש** את חומרו", ש"חבישת" החומר הוא עניין הכנעת החומר שלא יסתיר ויעלים על אור הקדושה. ואברהם הי' הראשון שהתחיל להאיר ולהכניע החומר, כפי ש"אמרו רז"ל מיום שנברא העולם לא הי' אדם שחבש חומרו עד שבא אברהם" (צור המור על וירא כב, ג).

משה רבינו הוא הגבר אשר שלחו הבורא ית"ש להעלות את ישראל מבור הברזל ומצרים, ש"זיכך את ישראל על ידי קושי השעבוד בחומר ובלבנים . . וכאשר נודחו ישראל נזדכך גם כן העולם וגשמיותו וחומריותו, כי כל העולם תלוי בישראל" (תורה אור שם, ב). ואזי הוציאם משה לקבל את התורה, שעל ידי קיום התורה ומצוותי' יכולים להחדיר קדושה בתוך גשמיות העולם וחומריותו.

ובזה יובן אל נכון מה שאצל משה כבר נאמר "ו**ירכיבם** על החומר", שהרכיב והחדיר את הקדושה בתוך חומריות העולם. אמנם רק את בני ביתו ורכושו הרכיב על החומר, ומשה עצמו לא רכב עליו, כי עדיין אין החומריות קדושה מצד עצמה אלא רק מקבלת את אור הקדושה שעל ידי עבודת האדם, וממילא משה רבנו עצמו אינו שייך אל ה"חומר" שאינו קדוש לגמרי.

לעתיד לבוא הבשר עצמו יראה "כי פי ה' דיבר"

אמנם, כאשר יתגלה אורו של משיח צדקנו, אז יתקיים היעוד "ונגלה כבוד ה' וראו

ועדיין הדבר תמוה ביותר: תינח אם הי' משה בעצמו רוכב על החומר, והדעת נותנת שבעת שבא לשליחות גאולת ישראל ממצרים בחר לו חומר המיועד לעניינים נעלים כעקידת יצחק וביאת משיח צדקנו, אבל משה לא נשתמש בחומר לעצמו אלא לאשתו ובניו וחפציו, ומה לו לנצל חומר פלאי נסמי בשעה שיכול להרכיבם על סוסים וגמלים כדרך כל הארץ?

ותחילה יש לבאר את עניינו המיוחד של "חומר" זה על פי פנימיות העניינים, וממילא יתברר כיצד הי' צריך משה לנצל את "החומר" לעניין גאולת ישראל ממצרים, ודווקא באופן זה שמרכיב עליו אשתו ובניו, וכפי אשר יתבאר.

"הדרך בה ישכון אור ה'" – "עזוב תעזוב עמי"

"חומר" הוא מלשון חומריות וגשמיות (ראה בגור ארי' עה"פ ובסי' גבורת ה' פכ"ט. ועוד), והוא רומז על דברים הגשמיים וחומריים שבעולם המורידים את האדם ומשקעים אותו בתוכם. וכפי שפירש הכעל שם טוב (הובא ביהיום יום' כח שבט) את הפסוק (משפטים כג, ה) "כי תראה חומר שונאך" – "כאשר תסתכל בעינין טוב בהחומר שלך שהוא הגוף, תראה . . שהוא שונא את הנשמה המתגעגעת לאלקות ורוחניות".

וזה עבודת האדם בעולם, שצריך תדיר להילחם שלא לשקוע בחומריות, ואדרבא להעלות את דברים הגשמיים לקדשם ולזככם. ובעבודה זו גופא יש שלושה אופנים ודרגות כלליות:

א. מצד עצמו הנה "עיר פרא אדם יולד" (איוב יא, יב), ואף שהוא מכיל בתוכו נשמה קדושה, הרי טבעו בתולדתו לילך אחר תאוות גופו, וצריך להתייגע ולעמול להילחם נגד טבעו שלא להיגרר אחר רצונות הגוף החומרי, אלא לעסוק בעבודת הבורא ית"ש בתורה ומצוותי'.

ובדרך זו, הנה אין כוונת האדם לקדש את הגוף והחומריות, אלא רק להילחם עם החומר ולהכניע אותו תחתיו, שלא יפריע להתגלות אור הנשמה. וכאשר צועד האדם בדרך זו, הנה ייתכן שינהג גם בתעניות וסיגופים ודומיהם שמטרתם לשבר הגוף ולהכניעו.

ב. אופן נעלה יותר הוא שאין האדם משבר את החומר והגוף. אלא גורם בו התעלות וקדושה. והוא על ידי שעוסק בריבוי ענייני תורה וקדושה, עד אשר אור הקדושה פורץ מן הנשמה ומאיר גם על הגוף והחומריות, וגורם בו זיכוך והתעלות.

וכפי שהורה הכעל שם טוב ב"תורה" האמורה, אשר כשרואים שה"חומר" – הגוף "שונא" את הנשמה, הנה יש והאדם בוחר בדרך של "וחדלת מעזוב לו" – שמתחיל "בסיגופים לשבור את החומריות", ועליו לדעת כי "לא ביו הדרך ישכון אור התורה, כי אם עזוב תעזוב עמו – לברר את הגוף ולזככו ולא לשברו בסיגופים".